

พระวินัยปิฎกแนวคิดการปกครองแบบธรรมาธิปไตยของพุทธศาสนา*
Vinaya Pitaka, the Concept of Dharmadhiracism of Buddhism

พระครูปลัด ทองใบ สุปภาโส¹

Phrakrupalad Thongbai Supaphaso¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

Email : Thongbaizaa16@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ของการเขียนเพื่อนำเสนอการปกครองในพระวินัยปิฎกเป็นรูปแบบของการปกครองแบบธรรมาธิปไตยในพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า การปกครองในโลกนี้มีรูปแบบการปกครองอยู่สามระบอบ คือ 1) อดตาริปไตย คือการปกครองโดยมีผู้ปกครองสูงสุดคนเดียว 2) โลกาธิปไตย คือการปกครองที่ยึดถือเสียงส่วนมากในการปกครองสูงสุด และ 3) ธรรมาธิปไตย คือ การปกครองที่ถือธรรมะหรือความถูกต้องในการปกครองสูงสุด ซึ่งธรรมาธิปไตยนี้เป็นการปกครองที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ปกครองสังคมสงฆ์มาตลอดตั้งแต่หลังจากตรัสรู้และออกประกาศศาสนาและมีผู้ศรัทธาออกบวชตาม แต่ธรรมาธิปไตย เริ่มเป็นรูปแบบเป็นระบอบการปกครองอย่างเห็นได้ชัดก็เมื่อพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ 1 เพื่อรักษาธรรมะและรักษาระบอบการปกครองแบบธรรมาธิปไตยให้อยู่คู่กับสังคมสงฆ์ตลอดไป จะเห็นได้จากวัตถุประสงค์หรือเหตุผลในการบัญญัติพระวินัยของพระองค์นั่นเอง

คำสำคัญ : พระวินัยปิฎก; ธรรมาธิปไตย; แนวคิดการปกครอง; พระพุทธศาสนา

* Received August 28, 2021; Revised January 15, 2022; Accepted January 24, 2022

ABSTRACT

The purpose of this article is to present the form of governance in the Vinaya Pitaka as a form of Dhammadhipatika in Buddhism. The results showed that There are three forms of government in this world: 1) autocracy, i.e. rule with a single supreme ruler, 2) secularism, i.e. rule in which the majority rule is supreme; and 3) Dharmadhipatey is a government that holds the dharma or the correctness of the supreme government. This dharmadhithatai is the government that the Lord Buddha has used to rule the sangha since after enlightenment and proclaiming religion and having believers ordained accordingly. but democracy It began to be a form of government, evidently when the Buddha commanded. Parachikasikkha chapter 1 to preserve the dharma and maintain the dhammadhipatika regime to live with the sangha forever. It can be seen from the objectives or reasons for stating his own discipline.

Keywords : Vinaya Piṭaka; Dhammadhipataya; Concept of Governance; Buddhism

1. บทนำ

ธรรมาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่ถือความธรรมะหรือความถูกต้องเป็นการตัดสินสูงสุดในการปกครอง ธรรมาธิปไตย เป็นหนึ่งในคำสอนเรื่องอธิปไตย 3 ของพระพุทธศาสนา เป็นคำสอนเรื่องการถือความเป็นใหญ่ 3 อย่างในการตัดสินปัญหา เมื่อมาใช้เป็นการปกครองก็ได้การปกครอง 3 ระบอบ คือ 1)ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือ การถือผู้หนึ่งผู้เดียวในการปกครองสูงสุด 2) ระบอบประชาธิปไตย คือการถือคนส่วนมากในการปกครอง และ 3)ธรรมาธิปไตย คือการถือธรรมหรือความถูกต้องในการปกครอง การปกครองแบบธรรมาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นหลักการปกครองที่พัฒนาขึ้นมาจากคำสอนของพุทธศาสนาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ที่นำมาใช้ปกครองคนแรกคือพระพุทธเจ้านั่นเองโดยใช้ปกครองสังคมสงฆ์มาตั้งแต่แรกที่พระองค์ได้สร้างสังคมสงฆ์ขึ้นมา ซึ่งเป็นสังคมที่พิเศษการสังคมทั่วไปคือ เป็นสังคมที่เกิดขึ้นด้วยการเชื่อมั่นต่อหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วก็ออกบวชตาม

ในการเกิดขึ้นของสังคมสงฆ์ยุคแรกๆ ไม่ได้มีกฎระเบียบอะไรมาหลักๆ คือ การรักษาธรรม ภิกษุสงฆ์ทุกรูปทุกองค์อยู่กันด้วยธรรม อาศัยธรรมเป็นเครื่องอยู่ จนเวลาผ่านไป 20 พรรษา จึงเกิดความเสียหายขึ้นกับธรรม จนทำให้พระพุทธเจ้าต้องทรงบัญญัติพระวินัยขึ้น นับจากนั้นมาสังคมสงฆ์ก็มีกฎระเบียบมีรูปแบบในการปกครองธรรมาธิปไตยกับการบัญญัติพระวินัยมีเกี่ยวข้องกันอย่างไร ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้

2. ธรรมาธิปไตย

ธรรมาธิปไตย คือ อะไร เกี่ยวข้องกับการปกครองอย่างไร อันดับแรกนี้จะทำความเข้าใจกับคำว่าธรรมาธิปไตยนี้ว่าคืออะไรหรือมีความหมายว่าอย่างไร

2.1 ความหมาย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่าธรรมาธิปไตยคือการถือธรรมเป็นใหญ่ การถือความถูกต้องเป็นหลัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

พุทธทาสภิกขุ ให้ความหมาย ธรรมาธิปไตย ไว้ว่า การมุ่งความถูกต้องชอบธรรม เอาความถูกต้องของธรรมชาติ เป็นใหญ่หรือมุ่งถึงกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ธรรมาธิปไตยตามหลักของพุทธศาสนาซึ่งเอาธรรม หรือพระธรรมเป็นหลักเอาความจริงความถูกต้องตามธรรมคือตามกฎเกณฑ์ อันลึกซึ้งของธรรมชาติ เป็นหลักซึ่งเราเรียกได้อย่างหนึ่งว่าพระเจ้า หรือมุ่งถึงความดีว่า สำหรับคำว่า ธรรมาธิปไตย นี้มันถึงถึงความดีความงามความจริง ความยุติธรรม เรียกสั้นๆ ว่าความดีก็แล้วกัน (พุทธทาสภิกขุ, 2531)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ให้ความหมายว่า “ความมีธรรมเป็นใหญ่ถือธรรมเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาความถูกต้อง เป็นจริงสมควรตามธรรมเป็นประมาณ” ความมีตนเป็นใหญ่ การถือตนเป็นใหญ่ (พระธรรมปิฎก, 2543)

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต) ให้ความหมายไว้ว่า การยึดถือหลักการหลักเหตุผล หลักความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมเป็นประมาณ ในการบริหารจัดการต่าง ๆ คือจะทำอะไรก็ยึดถือธรรมเป็นหลักละเว้นการยึดถือตนและกระแสเสียงคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้องไม่เป็นธรรม” (พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), 2547)

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ) ให้ความหมายไว้ว่า การถือธรรมเป็นใหญ่ ให้ความสำคัญแก่ธรรม หากเป็นการบริหาร ก็เป็นการบริหารโดยการใช้ธรรมเป็นมาตรฐาน ความถูกต้องความผิดของใครอะไรก็ตามนำเอาธรรมะ มาเป็นมาตรฐานต้องยุติด้วยธรรมเป็นธรรมเที่ยงธรรม ผู้ปกครอง ผู้บริหารจะต้องทรงธรรมมีธรรม (พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), 2550)

ดังนั้น ธรรมาธิปไตย คือ การยึดถือความถูกต้องชอบธรรมเป็นหลักในการตัดสินใจ ทั้งในการปกครองบ้างเมืองทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2.2 ความเป็นมาของธรรมาธิปไตย

ธรรมาธิปไตยเป็นหนึ่งในอธิปไตยยะหรืออธิปไตย 3 ซึ่งเป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่สอนเรื่องความเป็นใหญ่หรือสิ่งที่มนุษย์ยึดถือเอาเป็นใหญ่ 3 อย่าง คือ

1) อัตตาธิปไตย ความมีตนเป็นใหญ่ การถือตนเป็นใหญ่ ในอธิปไตยสูตร พระพุทธเจ้าตรัสถึงอัตตาธิปไตย ว่าภิกษุทั้งหลาย ก็อัตตาธิปไตยเป็นอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อยู่ปากก็ติอยู่โคนไม้ก็ติ อยู่ในเรือนว่างก็ติ พิจารณาเห็นอย่างนี้ว่าก็เราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะจิวรเป็นเหตุไม่ใช่

เพราะบิดบาตเป็นเหตุ ไม่ใช่เพราะเสนาสนะเป็นเหตุเธออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะความมีและความมีอย่างนั้นเป็นเหตุที่แท้ เราเป็นผู้ถูกความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศก ความคร่ำครวญ ความไม่สบายกาย ความเสียใจ ความคับแค้นใจครอบงำแล้วมีความทุกข์ท่วมทับแล้ว ตกอยู่ในกองทุกข์ จึงคิดว่าไฉนหนอ ความทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ จะพึงปรากฏได้ก็แล้ว เราละทิ้งกามอย่างใดออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตแล้วจะมาแสวงหากามอย่างนั้น หรือกามที่เลวยิ่งกว่านั้น นั้นไม่สมควรแก่เราภิกษุ นั้นจึงตกลงอย่างนี้ว่า เราจักปรารถนาความเพียรไม่ย่อหย่อนสติต้องตั้งมั่นไม่พินเพื่อน กายต้องระงับไม่กระสับกระส่าย จิตต้องตั้งมั่นเป็นสมาธิดังนี้ เธอทำตนเองให้เป็นอริปไตย ละอกุศล เจริญกุศล ละธรรมที่มีโทษเจริญธรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้หมดจดภิกษุทั้งหลาย นี้เราเรียกว่า อตตาริปไตย

2) โลกาทิปไตย ภิกษุทั้งหลาย โลกาทิปไตยเป็นอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อยู่ปากก็ตีอยู่ โคนไม้ก็ตี อยู่ในเรือนว่างก็ตี ย่อมพิจารณาเห็นอย่างนี้ว่าเราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะจิวรเป็นเหตุไม่ใช่เพราะบิดบาตเป็นเหตุ ไม่ใช่เพราะเสนาสนะเป็นเหตุเธออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะความมีหรือความมีอย่างนั้นเป็นเหตุที่แท้ เราเป็นผู้ถูกความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศก ความคร่ำครวญความไม่สบายกาย ความเสียใจ ความคับแค้นใจครอบงำแล้วมีความทุกข์ท่วมทับแล้ว ตกอยู่ในกองทุกข์ คิดว่าไฉนหนอ ความทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ จะพึงปรากฏได้ อนึ่ง ตัวเรา นี้เอง บวชแล้วอย่างนี้ ยังดำริถึงกามวิตก ยังดำริถึงพยาบาทวิตกยังดำริถึงวิหิงสาวิตกอยู่ที่เดียว ก็โลก สันนิวาสนี้กว้างใหญ่แท้สมณพราหมณ์ทั้งหลายผู้มีฤทธิ์ มีจักขุทิพย์ รู้จิตบุคคลอื่นสมณพราหมณ์เหล่านั้น มองเห็นได้แม้จากที่ไกล แม้อยู่ใกล้ก็ไม่ปรากฏท่านรู้จิต (ของบุคคลอื่น) แม้วด้วยจิต (ของท่านเอง)สมณพราหมณ์เหล่านั้น พึงรู้จักเราได้อย่างนี้ว่าท่านผู้เจริญทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงดูกุศลบุตรคนนี้เถิดเขา ออกบวชด้วยศรัทธาแล้ว ยังเต็มไปด้วยบาปอกุศลธรรมอยู่ถึงเทวดาผู้มีฤทธิ์ มีจักขุทิพย์ รู้จิตของบุคคลอื่น ก็มีอยู่เทวดาเหล่านั้นก็มองเห็นได้แม้จากที่ไกล แม้อยู่ใกล้ก็ไม่ปรากฏเทวดาเหล่านั้นย่อมรู้จัก (ของบุคคลอื่น) ได้แม้ด้วยจิต (ของตนเอง)แม้เทวดาเหล่านั้น ก็พึงรู้จักเราอย่างนี้ว่าท่านผู้เจริญทั้งหลาย ท่านทั้งหลาย จงดูกุศลบุตรผู้นี้ซึ่งเธออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตด้วยศรัทธาแล้วยังเต็มไปด้วยธรรมอันเป็นบาปอกุศลธรรมอยู่ภิกษุนี้จึงตกลงใจอย่างนี้ว่า เราจักปรารถนาความเพียรไม่ย่อหย่อนสติต้องตั้งมั่นไม่พินเพื่อน กายต้องระงับไม่กระสับกระส่าย จิตต้องตั้งมั่นเป็นสมาธิดังนี้ เธอทำโลกนั้นเทียวให้เป็นอริปไตย ละอกุศล เจริญกุศล ละธรรมที่มีโทษเจริญธรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้หมดจดภิกษุทั้งหลาย นี้เราเรียกว่า โลกาทิปไตย

3) ธัมมาริปไตย ภิกษุทั้งหลาย ก็ธัมมาริปไตย เป็นอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อยู่ปากก็ตีอยู่ โคนไม้ก็ตี อยู่ในเรือนว่างก็ตี ย่อมพิจารณาเห็นประจักษ์ดังนี้ว่าเราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะจิวรเป็นเหตุไม่ใช่เพราะบิดบาตเป็นเหตุ ไม่ใช่เพราะเสนาสนะเป็นเหตุเธออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะความมีและความมีอย่างนั้นเป็นเหตุที่แท้ เราเป็นผู้ถูกความเกิด ความแก่ ความตาย

ความโศก ความคร่ำครวญความไม่สบายกาย ความเสียใจ ความคับแค้นใจครอบงำแล้วมีความทุกข์ท่วมทับแล้ว ตกอยู่ในกองทุกข์ คิดว่าไหนหนอ ความทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ จะพึงปรากฏได้พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้วอันผู้ได้บรรลุจะพึงเห็นเอง ไม่ประกอบด้วยกาล ควรเรียกให้มาดูควรน้อมเข้ามา อันวิญญูพึงรู้เฉพาะตน เพื่อนพรหมจรรย์ผู้รู้ผู้เห็นอยู่ก็มีก็แล เราบวชในพระธรรมวินัยนี้อันเป็นสวากขาตอย่างนี้แล้วจะมาเกียจคร้านประมาทเสีย นั้นไม่สมควรแก่เราเลยภิกษุทั้งหลายจึงตกลงอย่างนี้ว่า เราจักปรารถนาความเพียรสดีต้องตั้งมั่นไม่พินเพื่อน กายต้องระงับไม่กระสับกระส่าย จิตต้องตั้งมั่นเป็นสมาธิตั้งนี้ เธอทำกรรมนั้นเทียวให้เป็นอธิปไตย ละอกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษเจริญกรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้หมดจดภิกษุทั้งหลาย นี้เราเรียกว่า ธรรมาธิปไตย (อง.ติก. 34/479/184-186)

ข้อความจากพระสูตรนี้แสดงให้เห็นถึงการยึดถือความเป็นใหญ่ใน 3 รูปแบบของบุคคล ในพระสูตรนี้พระพุทธองค์ทรงตรัสให้ภิกษุยึดเอาความเป็นใหญ่ 3 อย่างนี้มาเป็นพลังให้ปฏิบัติธรรมให้ยิ่งๆ ขึ้นเพื่อจะได้บรรลุธรรม ในการยึดความเป็นใหญ่ทั้ง 3 อย่างนี้ พระพุทธศาสนาเน้นที่การยึดธรรมหรือความถูกต้องเป็นสำคัญ

3. การบัญญัติพระวินัยแนวคิดการปกครองแบบธรรมาธิปไตยในพุทธศาสนา

การบัญญัติพระวินัยสำหรับปกครองคณะสงฆ์นั้นพระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงบัญญัติขึ้นทันทีหลังจากทรงมีพระภิกษุสงฆ์มากขึ้น กล่าวคือ หลังจากพระพุทธองค์ตรัสรู้แล้ว ก็ได้ออกประกาศพระพุทธศาสนา การประกาศศาสนาครั้งแรกในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ก่อนพุทธกาล 80 ปี ในครั้งนั้นทรงได้ภิกษุสาวก 5 รูปคือปัญจวัคคีย์นั่นเอง หลังจากนั้นก็ส่งพระภิกษุทั้ง 5 ออกประกาศศาสนาเรื่อยมา มีกุลบุตรศรัทธาในคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วตัดสินใจออกบวชตามมารวมทั้งอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา คือ พระโมคคัลลานะ และพระสารีบุตร อยู่มาวันหนึ่งพระสารีบุตรเกิดวิตกกังวลกลัวว่าศาสนาของพระพุทธเจ้าจะไม่ดำรงอยู่ได้นาน ครั้นเมื่อเวลารุ่งเช้าวันใหม่ พระสารีบุตรจึงเข้าเฝ้า ถวายบังคมแล้วนั่งในที่ควรส่วนข้างแห่งหนึ่ง แล้วตรัสถามถึงเหตุที่ศาสนาของพระพุทธเจ้าทั้งหลายตั้งอยู่ได้นาน และตั้งอยู่ได้ไม่นาน พระพุทธเจ้าทรงตรัสตอบพระสารีบุตรถึงเหตุที่ศาสนาของพระพุทธเจ้าทั้งหลายดำรงอยู่นานและไม่ดำรงอยู่นาน ด้วยเหตุหลายประการ และและเหตุสำคัญหนึ่งคือการที่พระพุทธเจ้าที่ศาสนาไม่ดำรงอยู่นานเพราะไม่ทรงบัญญัติพระวินัย พระสารีบุตรจึงทูลต่อพระพุทธเจ้าว่า ถึงเวลาแล้วที่พระพุทธองค์ควรจะบัญญัติพระวินัยเพื่อความดำรงอยู่นานของพระพุทธศาสนา แต่พระพุทธเจ้าทรงตรัสห้ามไว้ว่า รอก่อนสารีบุตรตถาคตรู้เวลาที่บัญญัติพระวินัย และแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ต่อสาวก เพราะตอนนี้สงฆ์ยังตั้งอยู่ในธรรม อาสวะหรือสิ่งที่ไม่ดียังไม่เกิดขึ้นในสงฆ์ (วิ.ม. 1/7-8/12-16)

จากพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตอบพระสารีบุตรนี้แสดงให้เห็นว่า สารีบุตรตอนนี้สงฆ์ยังตั้งอยู่ในธรรม อาสวะหรือสิ่งที่ไม่ดียังไม่เกิดขึ้นในสงฆ์ นั้นแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ด้วยธรรมถือ

ธรรมเป็นใหญ่ ภายหลังมีภิกษุประพฤติเสียหายเกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติสิกขาบทเล็กๆ น้อยๆ ที่เป็นประเภทยกเว้นคือ อาบัติเบา เช่น นิสสัคคียปาจิตตีย์ ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนิยะไว้ แต่ยังไม่ทรงบัญญัติสิกขาบทประเภทครุกาบัติ คือ อาบัติหนัก อันได้แก่ปาราชิก และสังฆาทิเสส ในระหว่างนี้ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ เพื่อเป็นแนวประพฤติปฏิบัติทั้งหลาย ครั้นในพรรษาที่ 20 พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติปฐมปาราชิกสิกขาบทที่ 1 คือ ห้ามเสพเมถุน (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551) เหตุของการบัญญัติปฐมปาราชิกนั้น เพราะพระสุทินเสพเมถุนกับอดีตภรรยาเก่า ทำให้ธรรมหรือความถูกต้องของคณะสงฆ์ถูกทำลายลงไป หมายถึง ธรรมที่ทำให้เป็นภิกษุได้ถูกทำลายลงไป ถึงแม้จะเกิดจากความไม่รู้ แต่ก็กระทำลงไปด้วยเจตนา คือ เจตนาที่จะเสพเมถุนกับอดีตภรรยาเพื่อให้ได้บุตรตามที่พ่อแม่และภรรยาต้องการทั้งยังทำให้ธรรมาธิปไตยคือการปกครองด้วยธรรมหรือถือธรรมเป็นใหญ่ของคณะสงฆ์ได้เริ่มถูกทำลายแล้ว

จะกล่าวโดยสรุปถึงเหตุที่ทำให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่หนึ่งเพื่อให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น ย้อนไปไปตอนที่พระสารีบุตรทูลให้ทรงบัญญัติพระวินัยก่อนหน้าที่จะมีภิกษุชื่อสุทินมาทำลายธรรมของภิกษุจนเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าต้องบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ 1 พระพุทธองค์ทรงตรัสกับพระสารีบุตรว่า ยังก่อนสารีบุตรตอนนี้สงฆ์ยังไม่มาก ลากสักการะยังไม่มาก ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งอาสวะ คือ กิเลสที่ต้องในสันดานยังไม่ปรากฏในสงฆ์ ทั้งขณะนั้นภิกษุสงฆ์ที่ติดตามพระพุทธเจ้าก็ล้วนเป็นพระอรหันต์บุคคล อย่างต่ำก็พระโสดาบันปัญหาเรื่องทำผิดต่อธรรมจึงไม่เกิดขึ้น จนถึงเมื่อมีกุลบุตรชื่อว่าสุทินได้เข้ามาบวช สุทินเข้ามาบวชด้วยศรัทธาต่อหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาก คือ หลังจากเข้าได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าในตอน ที่กลับจากไปทำธุระ ได้มาพบพระพุทธองค์กำลังทรงแสดงธรรมและมีผู้ฟังธรรมเป็นจำนวนมากในครั้งนั้น เมื่อพระพุทธองค์เทศนาจบลงสุทินได้เข้าไปของบวช พระพุทธเจ้าทรงตรัสถามว่าพ่อแม่เธออนุญาตหรือยัง สุทินตอบว่ายัง จึงทรงตรัสบอกให้สุทินกลับไปขออนุญาตพ่อกับแม่ก่อน สุทินกลับไปขออนุญาต แต่พ่อกับแม่ปฏิเสธ สุทินจึงอดข้าวประท้วง พ่อแม่ก็เข้าไปกล่อม ให้ภรรยา ให้เพื่อนของสุทินมาช่วยกล่อม แต่สุทินก็ยืนยันที่จะบวช สุทินช่วยพ่อกับแม่จึงอนุญาตให้บวช เมื่อสุทินได้บวชสมดังตั้งใจแล้วเขาก็ตั้งใจประพฤติปฏิบัติตาม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอย่างดี แต่ก็ยังไม่ได้บรรลุธรรม ครั้งนั้นเกิดแคว้นวัชชีเกิดทุพภิกขภัย พระสุทินจึงชวนภิกษุเดินทางไปเวสาลีเพราะที่นั่นเขามีพ่อแม่และญาติที่มีฐานะร่ำรวย เมื่อเดินทางไปถึง ญาติได้จัดอาหารมาถวายเหลือเพื่อ พระสุทินก็ได้ถวายอาหารเหล่านั้นต่อให้ภิกษุอื่น แล้วตนเองก็เดินทางไปหมู่บ้านเดิมของตน และเที่ยวบิณฑบาต จนเกิดเหตุทำให้ได้พบพ่อแม่และก็ได้นิมนต์ไปฉันที่บ้านในวันรุ่งขึ้นพระสุทินก็รับนิมนต์

การไปฉันที่บ้านพ่อแม่ตัวเองเป็นเหตุทำให้พระสุทินต้องเสพเมถุนกับภรรยาเก่า เรื่องมีอยู่ว่า พ่อแม่ได้ขอให้พระสุทินสึก แต่พระสุทินไม่สึก พ่อแม่ได้นำสมบัติมาอ้างพระสุทิน รวมทั้งให้ภรรยาเก่ามาอ้อนวอนให้สึก แต่พระสุทินก็ยืนยันว่าไม่สึก สุดท้ายพ่อกับแม่ยอมพระสุทิน แต่มีข้อแม้ว่า ขอลูกชายจากพระสุทินด้วยเหตุที่ตอนนั้นพระพุทธเจ้ายังไม่ได้ทรงบัญญัติพระวินัย พระสุทินจึงคิดว่าไม่ใช่เรื่องผิด จึงตกลงรับปาก

และนัดแนะกันว่าถึงวันที่ภรรยาเฝ้าแม่จะพาภรรยาเก่าไปหาพระสุทิน เมื่อถึงเวลาแม่ก็พาภรรยาเก่าไปหาพระสุทินและเสพเมณูกับพระสุทิน และต่อมาภรรยาเก่าของพระสุทินก็ตั้งท้องและคลอดลูกชายไว้สี่สกุลตามที่พ่อแม่และภรรยาเก่า ต่อมาพระสุทินเกิดความไม่สบายใจจนร่างกายซูบผอม ทำให้เพื่อนภิกษุถามท่านจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง เพื่อนภิกษุทั้งหลายต่างตำหนิพระสุทิน และนำเรื่องไปกราบทูลพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์จึงทรงให้เรียกประชุมสงฆ์ ทรงสอบถามหาความจริง พระสุทินรับว่าได้ทำจริง จึงทรงติเตียน และบัญญัติสิกขาบท ห้ามไม่ให้ภิกษุเสพเมณู ภิกษุใดเสพเมณูต้องอาบัติปาราชิก มีโทษขาดจากความเป็นภิกษุ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2554)

3.1 วัตถุประสงค์ที่ทรงที่ทรงบัญญัติพระวินัย

พระพุทธเจ้าทรงสร้างสังคมสงฆ์ขึ้นมาด้วยธรรม และปกครองด้วยธรรมมาตลอดระยะเวลา 19 พรรษา เมื่อถึงพรรษาที่ 20 สังคมสงฆ์กลับมีเรื่องที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นคือการทำลายธรรมอันดีงามของภิกษุ และทำให้การปกครองสังคมสงฆ์ด้วยธรรมะเริ่มมีรอยต่าง ทำให้พระพุทธองค์ต้องบัญญัติพระวินัยเพื่อเป็นกฎระเบียบให้ภิกษุปฏิบัติตามเพื่อความมั่นคงอันหนึ่งอันเดียวกันและเพื่อให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ไปตราบนานเท่านาน ที่กล่าวมานี้เป็นวัตถุประสงค์โดยรวมในการบัญญัติพระวินัยของพระพุทธเจ้าต่อไปจะได้อีกกล่าวถึงวัตถุประสงค์ทั้งหมดของพระพุทธองค์ในการบัญญัติพระวินัยว่ามีอะไรบ้าง พระพุทธเจ้าทรงปรารถนาถึงประโยชน์ที่ทรงบัญญัติพระวินัยแก่พระสงฆ์สาวก วัตถุประสงค์ของพระพุทธเจ้ามี 10 ข้อ มุ่งประโยชน์ 5 อย่าง คือ 1) ประโยชน์แก่สังคมสงฆ์ 2) ประโยชน์แก่ตัวภิกษุ 3) ประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์หรือชีวิต ทั้งกายและใจ 4) ประโยชน์แก่ประชาชน และ 5) ประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา มีรายละเอียดดังนี้

1) ประโยชน์แก่สังคมสงฆ์ มี 2 ข้อ คือ

1.1) สงฆ์สมณูฎาย แปลว่า เพื่อความยอมรับว่าดีแห่งสังคมสงฆ์ คือ เพื่อความเรียบร้อยดีงามแห่งสงฆ์ ซึ่งได้ทรงชี้แจงให้เห็นคุณเห็นโทษแห่งความประพฤตินั้นได้ชัดเจนแล้ว จึงทรงบัญญัติสิกขาบทขึ้นโดยความเห็นชอบร่วมกัน

1.2) สงฆ์ผาสุตาย แปลว่า เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์

2) ประโยชน์แก่บุคคล มี 2 ข้อ

2.1) ทุมมังกุณิ ปุคคลานิ นิคคหยา แปลว่า เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก คือเพื่อกำราบคนผู้ด้านประพฤตินิทราม

2.2) เปสลาณี ภิกขุณี ผาสุวิหาราย แปลว่า เพื่อความผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม

3) ประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์ หรือแก่ชีวิต ทั้งทางกายและใจ

3.1) ทิฏฐมมิกานิ อาสวานิ สัวราย แปลว่า เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน คือ เพื่อระวังปิดทางความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อน ที่จะมีในปัจจุบัน

3.2) สมปราณีกาณ อาสวาน์ ปฏิฆาตาย แปลว่า เพื่อบำบัดอาสวะทั้งหลายอันจะเกิดในอนาคต คือ เพื่อปกกันมิให้เกิดความเสื่อมเสีย ความทุกข์เดือดร้อนที่จะมีมาในภายหน้าหรือภพหน้า

4) ประโยชน์แก่ประชาชน

4.1) อุปสนนान์ ปสาทาย แปลว่า เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส

4.2) ปสนนान์ ภยโยภาวาย แปลว่า เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว

5) ประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา

5.2) สทถมมภูฏิตยา แปลว่า เพื่อความตั้งมั่นแห่งสัทธรรม

5.1) วินยานุคคหยา แปลว่า เพื่อความอนุเคราะห์วินัย คือ ทำให้มีบทบาทบุญดีสำหรับใช้เป็นหลักเกณฑ์จัดระเบียบของหมู่หรือสังคม สนับสนุนความมีวินัยให้หนักแน่นมั่นคงยิ่งขึ้น

4. สรุป

อธิปไตย 3 เป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่สอนเรื่องความเป็นใหญ่ หรือสิ่งที่มนุษย์ยึดถือเอาเป็นใหญ่ 3 อย่าง คือ อัตตอธิปไตย โลกกาธิปไตย และธรรมาธิปไตย คำสอนเรื่องอธิปไตย 3 เป็นคำสอนเรื่องที่ยึดถือเอาเป็นใหญ่ในการตัดสินปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในปัญหาทั่วไประหว่างบุคคล ไม่ว่าจะปัญหาในครอบครัว ระหว่างสามีภรรยาหรือระหว่างบิดามารดากับบุตร ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน เป็นต้น ปัญหา ระหว่างสังคม จนถึงปัญหาระดับชาติ พุทธศาสนากล่าวว่า ในการตัดสินปัญหาต่างๆ เหล่านี้ มนุษย์จะใช้อำนาจ 3 อย่าง คือ 1) การตัดสินโดยถือการตัดสินใจของตนเองเป็นหลักในการตัดสิน เรียกว่า อัตตอธิปไตย 2) ถือความเห็นชอบของคนส่วนมากเป็นหลักในการตัดสิน เรียกว่า โลกอธิปไตย 3) ถือความถูกต้องเป็นหลักในการตัดสิน เรียกว่า ธรรมาธิปไตย จากการใช้เป็นการตัดสินปัญหาทั่วไป คำสอนเรื่องอธิปไตย 3 ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นหลักการปกครอง การปกครอง

การปกครองแบบอัตตอธิปไตย คือ การปกครองด้วยคนเดียวเป็นผู้ตัดสินเด็ดขาด เรียกว่า การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือ การปกครองด้วยกษัตริย์ การปกครองแบบโลกกาธิปไตย คือ การปกครองโดยการอาศัยเสียงส่วนใหญ่ หรือการปกครองด้วยสภา เรียกว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย ส่วนการปกครองแบบธรรมาธิปไตย เป็นการปกครองโดยยึดธรรมะหรือความถูกต้องเป็นหลัก เป็นการปกครองแบบพิเศษที่มีอยู่ในการปกครองทุกระบบ ไม่ว่าจะเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หากกษัตริย์ผู้ปกครองเมื่อนั้นถือธรรมะเป็นหลักหรือเป็นใหญ่ในการตัดสินปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองหรือในประเทศของท่าน ก็เรียกว่าท่านปกครองโดยธรรมาธิปไตย หรือ การปกครองการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีสภาเป็นผู้ตัดสินใจในการบริหารประเทศ หากสมาชิกในสภาทุกคนหรือสมาชิกส่วนใหญ่ในสภาถือความถูกต้องหรือถือธรรมะเป็นใหญ่หรือเป็นหลักในการบริหารงาน ก็เรียกว่าการปกครองแบบธรรมาธิปไตย

การปกครองแบบธรรมาธิปไตยนี้จะเห็นได้จากการปกครองสังคมสงฆ์ในสมัยพุทธกาล หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และออกประกาศศาสนา และมีผู้ศรัทธาออกบวชตามเกิดเป็นสังคมสงฆ์ขึ้นมา การปกครองสังคมสงฆ์นั้นพระพุทธเจ้าได้ใช้ธรรมะในการปกครอง คือภิกษุทั้งหลายเคารพธรรมและรักษาธรรม จนเวลาผ่านไปพระสารีบุตรเกิดความวิตกว่าศาสนาของพระพุทธเจ้าจะไม่ดำรงอยู่ได้นานจึงเข้าเฝ้าและทูลถามว่าทำอย่างไรศาสนาของพระพุทธองค์จะดำรงอยู่ได้นาน พระพุทธเจ้าจึงทรงตรัสว่าเหตุปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ศาสนาดำรงอยู่ได้นานนั้น พระศาสดาต้องบัญญัติพระวินัย พระสารีบุตรจึงทูลขอให้พระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระวินัย ซึ่งตอนนั้นพระพุทธเจ้าทรงตรัสบอกพระสารีบุตรว่ายังไม่ถึงเวลา เพราะตอนนี้สงฆ์ยังมีธรรมอยู่ และอธรรมสิ่งที่ไม่ดียังไม่เกิดขึ้นในสังคมสงฆ์ เพราะสงฆ์ในขณะนั้นมีแต่พระอรหันต์ตั้งแต่ชั้นโสดาบันขึ้นไป ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงยกธรรมให้เป็นใหญ่ในการสังคมสงฆ์ จนถึงพรรษาที่ 20 เกิดเรื่องไม่ดีขึ้นในสังคมสงฆ์ คือมีภิกษุชื่อสุทินได้เสพเมถุนกับภรรยาเก่า ซึ่งถือว่าเป็นการทำลายธรรมอันดีงาม ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของภิกษุ ธรรมที่ทำให้บุคคลทั่วไปกลายเป็นภิกษุ จึงเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติพระวินัย คือ ปาราชิกสิกขาบทที่ 1 ขึ้น เพื่อป้องกันการทำลายธรรมมากไปกว่านี้ และเพื่อให้สังคมสงฆ์อยู่กันอย่างสงบสุขด้วยธรรมตลอดไป จะเห็นได้จากวัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่ทรงบัญญัติ 5 อย่าง คือ 1)ประโยชน์แก่สังคมสงฆ์ 2)ประโยชน์แก่ตัวภิกษุ 3)ประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์ หรือชีวิต ทั้งกายและใจ 4)ประโยชน์แก่ประชาชน และ 5)ประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา

5. บรรณานุกรม

- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2541). **พระวินัยปิฎก**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2550). **ศาสนากับธรรมบุญ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์**. กรุงเทพฯ : สำนักเลียงเชียง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต). (2547). **พุทธศาสตร์ร่วมสมัย 1**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2541). **การเมืองคือธรรมะ**. กรุงเทพฯ : อรุณวิทยา.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พิมพ์เนื่องในวโรกาสครบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2541). **พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.